

Elisabet (Elsa) Aulén (1884–1946) föddes i Våxtorp som yngsta barnet till sedermera kyrkoherden Frans Johan Aulén i Gärdslösa och hans maka Maria Hildebrand. Tillsammans med den 3 år äldre system Gertrud, som 1905 utexaminerats från Anna Sandströms högre lärarinneseminarium, satte hon redan tidigt igång mycket anspråkslösa folkhögskolekurser för unga flickor i Gärdslösa. Liksom system Gertrud genomgick hon Anna Sandströms seminarium, varifrån hon utexaminerades 1910 med högsta betyg i religionskunskap, kyrkohistoria samt litteraturhistoria och höga betyg i en rad andra ämnen. Därefter studerade hon vidare i Uppsala, främst i historia varunder hon bl.a. följde Harald Hjärnes föreläsningar. De närmast följande åren verkade hon i kristen anda, varom bl.a. en samling morgonböner 1915 vittnar. Till hennes vänner hörde Honorine Hermelin, vilket kan följas i en brevsvit från åren 1915–1917 i Elsa Auléns arkiv.

Redan på hösten sistnämnda år knöts hon till Sigtunastiftelsen och dess på sommaren 1916 grundade bibliotek vartill grunden lagts genom en donation från hovpredikanten Klingstedt. I början av 1918 uppgavs accessionerna till större delen katalogiserade, och man stod i begrepp att upprätta nominal- och realkataloger. Mycket arbete väntade. Av ett brev från Manfred Björkquist till Elsa Aulén på nyåret 1918 framgick att hennes hälsa redan då var vacklande, men han önskade gärna knyta båda systrarna Aulén till Stiftelsen. Elsa Aulén blev Sigtunastiftelsens första bibliotekarie och verkade som sådan ända fram till hösten 1944, då hon drabbades av svår sjukdom och måste vårdas på sjukhus ända fram till sin bortgång den 14 januari 1946. Det redan från början snabbt växande biblioteket inrymdes först i tornet. I slutet av år 1922 uppgick biblioteket till över 12 000 nummer och ökade till drygt 16 000 år 1930. Tornet visade sig otillräckligt redan i början av 20-talet. Under de följande åren efter 1930 fortsatte den snabba tillväxten. Elisabet Aulén har själv berättat om biblioteket och dess bestånd i ett kapitel i den 1942 utgivna "Sigtunastiftelsen tjugofem år". En milstolpe i bibliotekets historia passerades då man 1935 kunde flytta in i en ny, som det då syntes väl tilltagen byggnad. Då Elsa Aulén på hösten 1944 måste lämna sitt arbete hade beståndet ökat till ca 50 000 band jämte ett mycket omfattande och välskött klipparkiv.

Elsa Auléns liv och verksamhet kan följas bl.a. i ett stort antal brev från henne till system Gertrud i dennas arkiv. Dessa brev ger också inblickar i stiftelsens interna förhållanden och belyser inträffade kritiska situationer. Av dessa brev frångår också hur Elsa Aulén energiskt kämpade vidare trots sin svaga hälsa. Det har framhållits som en ödets ironi att hon vid sidan om sin bibliotekarietjänst även undervisade i hälsolära vid folkhögskolan. Hon fann även utlopp för sin konstnärliga begåvning och gjorde originella blomsterarrangemang, lät dekorera kapell och högtidssal, ordnade teaterföreställningar samt var en kunnig och inspirerande instruktör och regissör och författade själv skådespel. Sålunda iscensatte hon Thornton Wilders "Vår lilla stad" och författade ett krönikespel till Sigtuna rådhus 200-årsjubileum. Ett annat av hennes skådespel behandlade Sigtunas historia från äldsta tider. Hennes goda vän och kollega bibliotekarien Gurli Linder beskrev henne som bildningsförmedlande, förstående för olika personligheter, deltagande i framgångar, hjälpsamt och stödjande i motgångar och sorger, karaktärsdanande, intuitivt uppfattande, kultiverad och kunskapsgivande ävensom humoristisk. Gösta Lindeskog framhöll i sin minnesteckning över Elsa Aulén att hon behöll intet för sig själv och gav mycket för intet. "Därför var hon en ovärderlig tillgång.... ömsint mot allt som växte och levde och led. Hon var ett ljus, som brann ned med klar och värmande låga". Och Gurli Linder fann att hon mötte sina lärjungar så varsamt och hänsynsfullt och inte var mån om sitt eget anseende."

På 60-årsdagen hyllades hon med en vacker minnesskrift. Hon syns då ha anat slutet på livsgärningen. De många breven till henne från elever och besökare i biblioteket vittnar om den höga uppskattning och tillgivenhet som hon mötte. Hon lät inte mycket tala om sig utan var oftast anonym. Hon har inte glömts bort. Hennes märkesvisa har sjungits som inledning till varje vinter- och sommarkurs, då skolans Lutherros delas ut. Vid hennes jordfästning i Sophiahemmets kapell den 17 januari 1946 hölls griftetalet av hennes förre chef, dåvarande biskopen i Stockholms stift Manfred Björkquist.

Torbjörn Fogelberg,
arkivarie

ARKIVFÖRTECKNING

Serie: Almanackor/1915–1925/Volym 1

1915, 1916, 1918, 1921 och 1925. Med notiser i årg. 1915, 1916, 1918 och 1921

Serie: Brev. Huvudserien/1898–1945 o. odat./A - D/Volym 2

Ambrosiani, fröken, Grycksbo 1915

Ammilon, Margit, Malmö 1938

Andersson, Erik, Karlstad 1933

Andersson, Vagne, odat.

Aspegren, Ingrid, Sigtuna 1944

Aspenström, Werner, odat.

Astergren - Mannerfelt 1932 (telegr)

Aulén, Bengt-Olof, Strängnäs, odat

Aulén, Bitte, Uppsala, 1944

Aulén, Einar, Lund 1929 (med hälsning fr modern Titti)

Aulén, Frans Johan 1898, 1904 samt med Elsas ritning av honom på Kalmarsund 4

Aulén, Gustaf 1902, 1907, 1912–1916 o. odat

Aulén, Gustaf (*1914) skrivet av fadern 1916 15.4 o. m. hälsning från brorsdottern Ingegerd odat.

Aulén, Ingegerd 1932–33, 1944

Aulén, Titti f. Biörnstad 1904, 1906–1911, 1914–1915 o. u.å.

Aulén, Titti m. barnen Bo o. Einar 1933 o fr. Titti 1932

Aulén, Ulla Märta, Kalmar 1944

Bager, Billy, Sthlm odat.

Bartholdsson, Ruth, Bisbjerg 1938

Bengtsson, Emma, odat.

Berman, Marta, Arvika 1932

Bergentz, Hilda Hästveda 1939, Stockholm 1944Bern, Ingrid, Lund 1939

Biberg, Lisa, Sigtuna 1923, 1939, 1942, 1945

Billing, Einar 1912, 1934

Bjurström-Holmström, Sigrid, Norrköping 1938

Björck, Amalia, Göteborg 1944

Björkquist, Manfred 1917,1918, 1932, 1934, 1941, 1943 (telegr) o. odat.

Björkquist, Ruth 1929, 1937, 1942

Björkquist, Manfred o Ruth 1933, 1939

Biörnstad, O. grosserer m. Frue, m. inbjudan t. dottern Kristines (Tittis bröllop med docent Gustaf Aulén 19 dec. 1907 i Frogner Kirke, Kristiania

Blume, Anna-Lisa 1945

Bohlin, Torsten, Härnösand 1945

Bolinder, Per, Sandviken 1938

Brandell, Terese 1908-1917

Brandell, Terese 1918, 1927–28, 1931–1933, 1935

Brehmer, Dagmar g. Nordström 1914-15

ARKIV: Aulén, Elisabet (Elsa)
Brixtofte, Ruth, Råsunda 1939, København 1944
Brändström, Elsa 1926–27, 1929, 1931
Bygdén, Marta, Ånäset 1909,

Christie-Linde, Augusta, Sthlm 1934
Dalín, Eric Sthlm 1914–18
Dircks, Lili, Lübeck 1914, Sthlm 1939, 1944 o. odat
Dorpsch, Magda, København 1938–39

Serie: Brev. Huvudserien /1897–1945 o. odat./E - H/Volym 3

Ehlers, Frideborg, Emdenau resp. Hamburg 1920, 1924, 1932, 1944 o. odat
Ekströmer, Ingrid, Fogelfors 1939
Elliot, E. Newcastle on Tyne 1937
Enwall, Signe, Stockholm 1939
Engström, Gösta-Sahlström, Brita 1939
Eriksson, Irene o. Lagerwall, Karin 1944
von Essen, Anna, Sigunsberg 1937–39, 1944
Fehrman, Ebba, Båstad 1932
Fischer, Ingrid, Stockholm 1915
Fjellbu, Karen, Sigtuna 1944
Fjellstedtska Studenthemmens rusthåll. Cirkulär febr. 1943
Fogelklou, Emilia 1912, 1915–16, 1921 och 1944 (=Ili) o. odat.
Gauffin, Britt-Marie, Smögen 1938, 1939
Gödecke, Hillevi, Göteborg 1933
Göransson, Sigrid, Sandviken 1944
Hagström, Karin f. Hässler 1912–13, 1918–20, 1921, 1931–34, 1936–38 o. odat
Kondoleanser vid Karin Hagströms död i sept. 1939
Hammarström, Katarina, Sigtuna 1945
Hermelin, Honorine 1915
Hermelin, Honorine 1916
Hermelin, Honorine 1917
Hermelin, Honorine, Fogelstad, 1937 o. odat.
Heurlin, Hedda, Göteborg 1904
Hildebrand, Berta (m. familj) Skedemosse 1914
Hildebrand, Elin, Sthlm 1917–18, 1921
Hildebrand, Valborg f. Kjöhllström, Lilla Solberga 1916, 1923
Hjalmarsson, familjen (Ingegerd, Sven o. Eva) odat.
Hoffner-Björklund, Ruth, Sigtuna 1944
von Horn, Märta, Sthlm, 1939
Hoffsten, Anna-Lisa, Åkarp 1914
Holmquist, L. Sthlm 1937
Hult, Elias, Sigtuna 1944
Hässler, Elly, Aludden 1900
Hässler, Ebba, Sthlm 1932

ARKIV: Aulén, Elisabet (Elsa)

Hässler, H. 1905, Schlagensbad 1907–1908 o. Wiesbaden 1908

Hässler, Hildur, Satsrup 1905, Jäderborn 1912, Berlin 1912, 1914, 1916, 1929, 1932, 1937

Hässler, Lars, Satsrup 1907

Serie: Brev. Huvudserien/1895–1945/I - Ra/Volym 4

Ilmo, Synnöve, Stenkulla, Finland 1932, 1941

Indebetou, Ellen, Jäder 1921

Ingebretzen, Sture, Sthlm 1939

Jansson, Åke, Sthlm odat.

Johansson, Margit, Brotorps kvarn 1938

de Jonquières, Margrete 1943

Jungstedt, Greta 1905

Karlsson. Elisabeth, Nätabråne, Asarum 1933

Kjederquist, Elsa, Sigtuna odat.

Kjellberg, Knut J. -Martin, Barbara 1934

Kjellgren, Josef, odat.

Knutsen, Johannes, Tönsberg, Norge 1933

von Koch, Signe Sthlm 1945

Källén, Ally, Palmelund Öland odat

Köhn, Anna, Hamburg 1932

Lieker, Hanna, Eilenburg, 1933

Lilliehöök, Eric, Sigtuna 1938-39, 1944

Lindkvist, Margit, Gläntan, Knivsta 1932

Lindroth, Stina, Lund o Sthlm 1907, 1914, 1932

Ljunggren, Gustaf, Skara 1944

Lodin, Maria Sthlm 1906, 1908-09

Lundberg, Aina, Svärdsjö 1939

Lundblad, G. Jönköping 1905

Lundstedt, Ebba, Sthlm 1933

Lümkemann, E. Wien 1906

Lönngren, Anna Sthlm 1904

Manthe, Dagmar, Sigtuna 1945

Milne, Mary M., Solhäll, Stocksund odat.

Moraeus, Märta, Umeå 1944

Munktell, Anna, Grycksbo 1914

Nathorst, Ruth 1917, 1922, 1939

Nilsson, Ellen, Kristianstad odat.

Nisser-Andersson, Rosa 1941

Nordenskjöld, B. Sthlm 1939

Nordenskjöld, Eva, Väsby o Sigtuna 1944–45 o. odat.

Norrby, Alfhild, Uppsala 1944

Norström. Annie, Sthlm 1944

Olsson, Algot, Arlington 1931

Olsson, Anna m. fl. (Lundaringen) 1944

Olsson, Stefana, Gunnebro 1939

Pauli, Ebba Stocksund o. Söderby, Uttran 1939–40

ARKIV: Aulén, Elisabet (Elsa)
Petersen, Edit København 1932, 1937–1943
af Petersens, Märta f. Rappe 1908, 1913, 1915–17
af Petersens, Märta, Sveg 1918, 1928–29, 1930–33, 1937–39, 1941–42, Christinelund 1945 o. odat.
Rabe, Ellen, Sigtuna o Sthlm 1932–1933, 1939, 1944 o. odat.
Ramström, Anna Uppsala 1922
Rappe, Märta (g. af Petersens) 1895–96, 1898–1902
Rappe, Märta 1903–1905 o. u.å.

Serie: Brev. Huvudserien/1904–1945 o. odat/ Re - Y+ oidentif./Volym 5

Redell, Essie, Uppsala 1939 defekt
Rehnström, Hanna, Gävle 1933, 1940, Folkärna 1934
Ridderstad, Anna 1944
Rolf, Dagmar f. Rappe 1918
Romsa, Berit, Mora 1938
Räf, Anna 1904
Sandström, Anna 1914
Schaerling, Elsa Sthlm 1944
Scheffer, Henrika, Uppsala 1915
Serrander, Margareta, Gävle 1944
Sigtuna stadsfullm. prot. utdr. 1933 15.5
Sjölund, Signe, Öland 1944
Skantze, Ingegerd, Solna 1932
Sondén, Sven Bjärka-Säby 1944
Spångberg, Agnes Leksand 1944
Stadfors, Margit Sthlm 1943–44
Stolpe, Sven 1941 m. tal för Lisa Biberg på hennes 60-årsdag 3.5 1941
Sundberg, A. Uppsala 1914
Sundberg, Matilda Sthlm 1907, 1912, 1914, 1924
Svedberg, Anders, Sthlm o. Uppsala 1915
Svensson, Herta 1945
Söderquist, Helga Eskilstuna 1944
Söderström, Ingrid, Uppsala 1944
Thelander, Arvid o Märta, Sigtuna odat.
Tjerneld, Frida, Sigtuna 1944
Wadstein, Emil, Lund 1935
Walburg, Friedrich, Studienrath, Bremen 1931
Wesslén, Bertil - Munktell, Brita 1915
Westholm, Anna Falun 1915
Vestlund, Vesla o. Gösta 1944
Wichman, Eva f. Åkermark, Traneberg 1944–45
Wikander, Ingeborg, Kuliang Kina 1916
Winqvist, Margareta, Hedemora 1933
Wüller, Aase, Songe, Norge 1939
Yngström, Zi Norhaga Falun 1944
Kollektiv hälsning fr Sigtunastiftelsens personal 1944 nov.

ARKIV: Aulén, Elisabet (Elsa)

Oidentifierade brevskrivare 1945 o. odat .

Brev o. hälsningar våren o sommaren 1945 (fr Elsas sista levnadsår o. sjukdomstid)

Serie: Brev från system Gertrud Aulén/1899–1917/Volym 6

1) 1899–1900

2) 1901–1902

3) 1904

4) 1905. 19 st.

5) 1908

6) 1914

7) 1915 o. odat.

8) 1916 8.1-5.6. 38 st.

9) 1916 1.9-14.12 o. odat. 38 st.

10) 1917 19.1-3.5, 14.9, 25.9. 39 st.

Serie: Brev från system Gertrud Aulén/1918–1945/Volym 7

1) 1918

2) 1921

3) 1922

4) 1923

5) 1924

6) 1925–26

7) 1927. 23 st.

8) 1928

9) 1930

10) 1931

11) 1932 o. odat.

12) 1933 (1 kort)

13) 1934

14) 1937

15) 1938

16) 1939 (med bil.)

17) 1941, 1943

18) 1945 (med 1 foto)

19) odat.

Elisabet Auléns förmodligen mest närstående barndomsvän var den genom olyckshändelse i sept. 1939 avlidna prostinnan Karin Hagström, f. Hässler. Efter hennes död har breven till henne från Elisabet Aulén och även några andra brevskrivare överlämnats till den förstnämnda och därför fått kvarligga i hennes arkiv.

Serie: Återlämnade brev från Karin Hagström/1903–1922 o. odat./Volym 8

Kartong. 12 aktomslag

1) 1903–04

2) 1906

3) 1907–08

4) 1911

5) 1912

ARKIV: Aulén, Elisabet (Elsa)

6) 1913. 10 st.

7) 1914

8) 1915

9) 1919

10) 1920

11) 1921

12) 1922

Serie: Återlämnade brev från Karin Hagström/1914–1937 o. odat./Volym 9

13) 1923

14) 1924

15) 1925

16) 1926

17) 1927 samt 1 odat. fr Karin o. familjerna Petersson & Hässler i Satsserup

18) 1933, 1937

19) odat fr Elsa o. fr. Titti Aulén 1914, fr. Bengt, Knivsta 1922

20) 1925 fr. Ingrid, Sigtuna

21) odat.

Serie: Ämnesordnade handlingar

Gratulationer till 50-och 60-årsdagarna m.m. /1917–1934, 1944/Volym 10

1) Aktomslag. Gratulationer till 50-årsdagen 1934

2) versifierade hyllningar på d:o från system Gertrud, Hanna m.fl.

3) Häft. Hyllningsverser med tabula gratulatoria från elever vid folkhögskolans kurser 1917/18 t.o.m. 1933–34

4) Häft. Hyllningsadress till 60-årsdagen 1944 fr. Manfred Björkquist, Gösta Lindeskog o. Arvid Bruno

5) Häft. Hyllning från Eric Lillichöök till 60-årsdagen 1944

6) Häft. Textad hyllningsadress på 60-årsdagen från 23 vänner

7) Aktomslag. Lyckönskningsbrev fr. Manfred o. Ruth Björkquist samt Gösta o. Karin Lindeskog på 60-årsdagen

8) Häft. Versifierad hyllning med tecknade vinjetter till 60-årsdagen från brorsonen BOA (Bengt Olof Aulén)

9) Konvolut Hyllningsdikt på 60-årsdagen från system Gertrud

Serie: Ämnesordnade handlingar Dikter, prosastycken och skådespel/1910–1930-tal/Volym 11

3 aktomslag. "Värser att gömmas" Om och av Elsa Aulén

1) 1910–30-tal. Med ett foto

2) 1930-tal o. odat. Diverse diktutkast och sentenser

3) 1910–30-tal. Diverse diktutkast och poetiska försök

Serie: Ämnesordnade handlingar

Dikter, prosastycken och skådespel/1916–1943 o. odat./Volym 12

1) aktomslag 1916, 1919–20 o. odat.

2) aktomslag 1927, 1932, 1935–36, 1938–39, 1942–43

3) odat. manus "Månsträlens saga"

4) konvolut. Odat. skådespel "Astrid"

5) konvolut. Odat. rör Sigtunas historia

ARKIV: Aulén, Elisabet (Elsa)

Serie: Ämnesordnade handlingar

Morgonböner och betraktelser/1915, 1936 o. odat./Volym 13

Kartong. 28 konvolut 1915

1 aktomslag. Betraktelser 1936 o. odat

- 1) Att ge varandra frihet. Text Joh.12:1 ff.
- 2) Att se efter evighetsvarelser hos varje människa. Text Joh. 4:5–30
- 3) Att tjäna Gud
- 4) Att älska fram själen. Text Luk. 15:20-32
- 5) Att älska fullkomligt genom att älska den fullkomlige
- 6) Barmhärtighet.Luk.10. Vad barmhärtighet är

- 7) Den kananeiska kvinnan. Matt. 15 21-29, Mark. 7:24-30
- 8) Den rike unge mannen. Mark.10: 19–27 jfr Luk 18. Matt. 19
- 9) Du skall älska. Matt. 5:43-47
- 10) Du skall älska din nästa som dig själv Johannes 4:7–11, 19
- 11) Första citatet (Kirkegaard)"Sådan är den kristliga kärleken"
Andra citatet "Kristus..älskade
- 12) Hövitsmannens tjänare. Matt 8:5–13. Luk. 7:1–10
- 13) Kjerlighedens gjerning
- 14) Kyrkan och församlingen. Text Hebr. 10:24-25
- 15) Kärlekens sorg. Text Matt. 26: 47–50, Luk. 22,47
- 16) Om ditt liv stode inför den yttersta avgörelsen
- 17) Om hjälp. Text Matt 14:22-32
- 18) Om sann och falsk stolthet. Text Joh. 13:12-15
- 19) Om skatten och pärlan
- 20) Om vrede. Joh. 2:13-17
- 21) Om vårt ansvar gentemot varje människa
- 22) Om tjänandet. Text Matt.20:20-28
- 23) Saktmod och tålmod. Text 1 Petr 2:19-23
- 24) Själen och världen. Text Matt, 16:26
- 25) Social kärlek. 1 Joh. 3:16-18
- 26) Synderskan i Simons hus. Luk 7: 36–50
- 27) Ödmjukhet. Text Matt.18:1–4 el. Mark 9 : 33–36 ,
Ant. block A8 m. betraktelser 1915 17.3 - 1.6, 1917 20.2 - 16.3 samt excerpter ur litterära verk samt odat. aktomslag
- 28) 1936 o. odat. Blommor på altaret 1936. Årets rytm på Sigtunastiftelsen. Betraktelser

Serie:/Foton och vykort/1910–1940-talen/Volym 14

Amatörfoton. Elsa o. Gertrud Aulén. 9 konvolut

- 1) Vintern 1923–24. Sommaren 1924
- 2) Vinter(kursen) 1925
- 3) 1935–36. Ingrid's bröllop m.m.
- 4) odat. amatörfoton från ca 1920–1940-talen. Elsa o. Gertrud Aulén
- 5) 1920–30-talen. Personfoton samt foton från Stiftelsen och Hum. läroverket. Elsa o. Gertrud Aulén
- 6) "mycket blandat" Märtas barn och andra. Elsa Aulén
- 7) Gertrud Aulén. Foton fr. Sigtuna folkhögskola 1930-talet o. odat.
- 8) Gertrud Aulén. Foton fr. Sigtuna folkhögskola o. Stiftelsen m.m. 1910–40-talen

ARKIV: Aulén, Elisabet (Elsa)

9) Gertrud o. Elisabet Aulén. 1940–1941 o. odat fr 1920–40-talen fr Sigtuna m.m.

Serie: Foton och vykort/1920-talet o. odat./Volym 15

1920-talet o. odat

Serie: Foton och vykort/1930-talet o. odat./Volym 16

1930-talet o. odat tillhört Elsa och Gertrud Aulén

Vykort1899–1952 o. odat vykort